

System monitoringu atmosfery w tunelu w Świnoujściu – rozwiązanie na teraz i na przyszłość

tekst: KRZYSZTOF FILIPOWSKI.
zdjęcia: PENTOL-ENVIRO POLSKA Sp. z o.o.

Tunel pod Świną, najdłuższy tunel podwodny w Polsce (1484 m), jest dobrym przykładem najnowszych trendów w systemie monitoringu atmosfery. Taki system pełni ważną funkcję w sterowaniu systemem wentylacji zarówno w normalnych warunkach eksploatacji, jak i w stanach awaryjnych z pożarem włącznie.

W zależności od zmierzonych wartości stężeń zanieczyszczeń oraz warunków ruchowych w tunelu automatycznie dobierane są parametry wentylacji, a przekroczenie granicznych wartości wymusza zamknięcie tunelu dla ruchu. Wymagania w tym zakresie reguluje rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 2000 r., konkretnie jego nowelizacja z 1 sierpnia 2019 r. (tab. 1). Zgodnie z par. 292 pkt 1 rozporządzenia wentylacja tuneli drogowych powinna być ustalona na podstawie wartości progowych stężeń tlenu węgla (CO) i ditlenku azotu (NO₂) w powietrzu w tunelu oraz widoczności.

W punkcie 2 tego samego paragrafu napisano, że tunel drogowy z wentylacją mechaniczną powinien być wyposażony w urządzenia monitorujące jakość powietrza w tunelu i urządzenia służące do zamykania go dla ruchu w przypadku, gdy:

- 1) stężenie tlenu węgla (CO) przekroczy wartość 200 ppm,
- 2) stężenie ditlenku azotu (NO₂) przekroczy wartość 4 ppm,
- 3) współczynnik absorpcji K przekroczy wartość 0,012 m⁻¹,
- 4) wartość transmitancji światła S spadnie poniżej 30%.

I wreszcie ważny pkt 3: wentylacja mechaniczna w tunelach drogowych powinna być uruchamiana i sterowana automatycznie z czujników monitorujących jakość powietrza w tunelu.

Treść rozporządzenia jest zgodna z udowodnioną naukowo wiedzą o szczególnej szkodliwości właśnie NO₂, a nie NO i wymaga zmiany w specyfikacji pomiarów. Widać je na przykładzie dwóch ostatnio oddanych do eksploatacji tuneli wyposażonych w system monitoringu atmosfery produkcji brytyjskiej firmy Codel International. Jeszcze niedawno w tunelu S2 w Warszawie pomiar NO₂ został dodany na etapie realizacji, natomiast w tunelu w Świnoujściu od początku przewidziano go zgodnie z rozporządzeniem. Powszechne stosowanie pomiaru NO₂ stało się możliwe dopiero w ostatnich latach, gdy mierniki elektrochemiczne uzyskały akceptację projektantów tuneli, wypierając dominujące wcześniej przyrządy optyczne w podczerwieni. Wcześniej pomiar NO₂ możliwy był tylko przez unikatowy i bardzo drogi miernik optyczny w ultrafiolecie, również produkowany przez firmę Codel.

Mierniki zastosowane w tunelu pod Świną

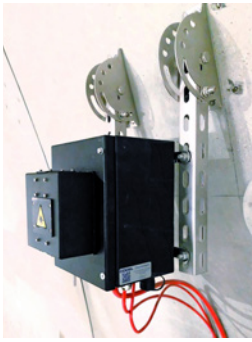
Codel zaoferował dla tego tunelu swoje najnowsze rozwiązanie – kompaktowy miernik serii TunnelTech (TT) 900. Może on mierzyć do czterech gazów metodą elektrochemiczną, tu mierzy CO, NO i NO₂. Ten sam przyrząd mierzy widoczność (przejrzystość powietrza). Jeszcze w niedalekiej przeszłości pomiar widoczności był realizowany metodą prześwietleniową – wiarygodną, ale mającą wady: złożoną konstrukcją składającą się z dwóch oddalonych od siebie elementów wymagających precyzyjnego osiowania czy podatność na zniekształcenie wskazań przez mgłę. Tych wad pozbawiony jest optyczny pomiar rozproszeniowy. Na rycinie 1 przedstawiono miernik TT serii 900 na ścianie tunelu.

Tab. 1. Wartości progowe parametrów powietrza w tunelu

Rodzaj ruchu pojazdów w tunelu	Stężenie tlenu węgla (CO)	Stężenie ditlenku azotu (NO ₂) ¹⁾	Widoczność	
			współczynnik absorpcji K	transmitancja światła S ²⁾
Płynny z prędkością 50–100 km/h	70 ppm	1 ppm	0,005 m ⁻¹	60%
Utrudniony codziennie zatorami, zatrzymany na wszystkich pasach ruchu	70 ppm	1 ppm	0,007 m ⁻¹	50%
Ograniczony wyjątkowo zatorom, zatrzymany na wszystkich pasach ruchu	100 ppm	1,5 ppm	0,009 m ⁻¹	40%
Długotrwałe prace w tunelu	30 ppm	0,3 ppm	0,003 m ⁻¹	75%

¹⁾ Średnie stężenie na całej długości tunelu.

²⁾ Dla odcinka 100 m.

Ryc. 1. Miernik serii TT900

Ryc. 2. Głowica miernika TT801

Pomiar prędkości i kierunku przepływu powietrza jest realizowany metodą ultradźwiękową (z wykorzystaniem zjawiska Dopplera) na całej szerokości tunelu, co jest standardem w tunelach drogowych. Zastosowano miernik Codela TT801. Czujniki rozmieszczone są na przeciwległych ścianach tunelu pod kątem zazwyczaj 45° do osi tunelu. Na rycinie 2 pokazano jedną z głowic miernika.

Alternatywą dla pomiaru liniowego jest pomiar punktowy. Stosowany jest zazwyczaj w tunelach kolejowych lub tramwajowych, gdzie często przejeżdżające lub zatrzymujące się pociągi mogą przysłaniać ścieżkę fali ultradźwiękowej. W tabeli 2 przedstawiono zestawienie aparatury używanej w tunelu w Świnoujściu.

Zamiast tradycyjnych wyjść analogowych zastosowano tu szeregową transmisję danych w protokole Modbus, co umożliwia zdalną łączność diagnostyczną, a w konsekwencji ułatwia i przyspiesza ewentualne naprawy. Takie rozwiązanie powinno stać się standardem.

REKLAMA

Tab. 2. Zakres pomiarów w tunelu w Świnoujściu

Lokalizacja [km]	Pomiary gazowe	Pomiar widoczności	Typ miernika	Pomiar prędkości	Typ miernika
0,950	–	tak	TT 912	tak	TT801
1,247	CO, NO, NO ₂	tak	TT905	–	–
1,540	–	tak	TT912	tak	TT801
1,843	CO, NO, NO ₂	tak	TT905	–	–
2,130	–	tak	TT912	tak	TT801

Co w przyszłości?

Systemy monitoringu atmosfery w tunelach nie doczekały się jeszcze kodyfikacji, jednolitej chociażby na obszarze Unii Europejskiej. W bólach rodzi się projekt normy EN 50545-2 *Ogólne wymagania eksploatacyjne i metody badań dla pomiarów zanieczyszczeń gazowych i pochodzących z powietrza w tunelach*, która będzie określać kryteria jakościowe dla przyrządów monitorujących i precyzować metody testów. Projekt normy wskazuje na zbliżającą się zmianę w filozofii pomiarów atmosfery w tunelach, manifestującą się zmniejszeniem znaczenia CO i widoczności przy jednoczesnym zwiększeniu znaczenia NO₂ i cząstek stałych (PM). Nasz partner Codel będzie przygotowany na nadchodzące zmiany.

Czytaj więcej

www.pentol.pl

Jesteśmy **światowym liderem** w zakresie monitoringu atmosfery w tunelach

CODEL
A Forbes Marshall Company

PENTOL

Zintegrowany pomiar CO, NO, NO₂, przejrzystości
seria TT900

Liniowy pomiar kierunku i prędkości powietrza
TT801

Punktowy pomiar kierunku i prędkości powietrza
TT305

Oferujemy nowatorskie rozwiązania spełniające obecne i przyszłe wymagania dla tuneli drogowych i kolejowych oraz dworców.

Zrealizowaliśmy ponad **600 systemów monitoringu tuneli**, w tym **7 w Polsce**

Od 30 lat nasz partner w Polsce:

Pentol-Enviro Polska Sp. z o.o. Osiedle Piastów 21B, 31-624 Kraków

☎ 12 686 36 86 ✉ pentol@pentol.pl

www.pentol.pl

